

Cerkveni Glasbenik

Glasilo Cecilijinega društva v Ljubljani.

Izhaja po enkrat na mesec in velja za celo leto z glasbeno prilogo vred 5 kron, za cerkve ljubljanske škofije 4 krone, za dijake 3 krone.

Uredništvo in upravnništvo: Pred Škofijo št. 12, I. nadstr.

Zgodovinski razvoj slovenske cerkvene pesmi.

(Piše ravnatelj dr. Jos. Mantuani.)

(Dalje.)

Druga pesem, ki jo omenja Trubar, je božična: „Ta dan je vsiga veselia“. ¹⁾ Pripomnja slove: „Solemnis ille cantus ‚dies est laetitiae‘. A quodam ante haec tempora bene translatus, rhythmice utcunque compositus. Ta stara boshizhna pejsen, prau tolmačena, ampak nikaar pousod rajmana, v svoji vishi, kakor ta od spreda: Hvalimo mi danas Boga“. Ta pesem je bila v prvi četrtini 15. veka vsepovsod razširjena in se je popevala v latinščini in nemščini, najbrž tudi slovenščini pri nas — samo da je nihče ni zapisal. ²⁾

Tudi velikonočna pesem:

„Jesus ta je od fmerti vftal
od fvoje britke martre“ itd.

je bila od davnih časov pri nas udomačena. Kajti Trubar jo opremlja s to-le pripombo: „Vulgaris Slavorum in die resurrectionis Domini cantus, variisque modis seu vocibus canitur. Ta stara velikonočna peissen, v nekuliku mejstih popraulena, na mnogotero visho“. ³⁾ V latinskem delu svoje pripombe torej trdi Trubar, da je pesem „ljudska“, v slovenskem pa, da je stara. Pesnitev je bila že v 13. veku razširjena. Ni še dognano, je-li je latinsko besedilo „Christus surrexit“ prvotno, ali nemško „Christ ist erstanden“. ⁴⁾ Čudno bi bilo, ako bi se ta priljubljena pesem ne bila prepevala tudi pri nas v slovenščini.

Udomačenost kaže tudi dejstvo, da je imela ta pesem več variant, od katerih Trubar sam eno določa kot staro. ⁵⁾

¹⁾ Prim. Trubarjev zbornik (1908), str. 229.

²⁾ Prim. Mantuani, *Gesch. der Musik in Wien*, I, str. 175, kjer je navedeno tud zadevno slovstvo.

³⁾ Trubarjev zbornik, str. 232.

⁴⁾ Prim. *Denkmäler d. Tonkunst in Österreich*, 15. letnik, 1. del (1908); revizijsko poročilo.

⁵⁾ Trubarjev zbornik, str. 232, št. 82—85.

Binkoštna pesem: „Pridi k nam Bug inu sveti Duh“ ima Trubarjevo pripomnjo: „Vetus Slavorum veni s. Spiritus. Ta stara peissen od svetiga Duha, lih v teisti vishi“. — Trubar misli na napev binkoštni: „Pridi sveti Duh, lubi Bug“, ki jo je stavil na drugo mesto med popevkami o Duhovem.¹⁾

S tem pa nočemo trditi, da je Trubar kot stare označil vse pesmi, ki jih je našel med ljudstvom in jih priredil za svoje pesmarice. Tako n. pr. je najbrže predreformatorskega izvora po svojem slovenskem prevodu tudi Magnifikat „D. Marie hvaleshna peissen na eno drugo visho“. ²⁾ Dalje kolednica „Ena peissen k novimu leitu na vse shlaht stanuve“, ki se pričinja: „Daj Bug de nashe petje gre“. Istotako postna: „Kadar je Jesus sa nas trpil“. Nemško besedilo je bilo v 15. veku znano in so je peli povsodi, da celo že zapisavali; n. pr. v dunajskem rokopisu 3027 (iz 15. veka) imamo napev in besedilo ohranjeno.³⁾ Kaj čuda, če bi jo bili v slovenščino prevéli ali pa vsaj prepesnili. — Predreformatorska je tudi svatbena pesem „Nu pojmo, dajmo zhast Bogu“; ⁴⁾ Nicejska vera, ⁵⁾ Athanasianska vera, ⁶⁾ potem najbrže tudi nekaj himenskih prevodov.

Bolj nepoznani psalmi so pa nedvomno metriški prevodi protestantskih propovednikov, kateri so se radi opirali na same svetopisemske tekste. — Tako se je popevalo nekaj časa na Slovenskem katoliško in protestantsko zaeno, a v slovenskem jeziku. Od tihih početkov reformacijskega gibanja ok. l. 1525. pa do Trubarjeve smrti 1586. je našla nova izpoved in obnovljena pesem svojo pot v marsikatero mesto, v mnogokatere pokrajine: Ljubljana, Loka, Kranj, Kamnik, Rudolfovo, Žužemberk, Ribnica, Metlika, Črnomelj, Cerknica so bili kraji na Kranjskem, v katerih je bilo poleg katolikov tudi mnogo protestantov. Trubar in njegovi pomočniki so pridno delali in izdajali knjige v slovenskem jeziku, v katerih nahajamo tudi pesmi, bodisi z napevi, bodisi brez njih.

Leta 1550. je prišel na svetlo „Catehismus“, v katerem je bila kratka razlaga v podobi pesmi („in gesangweiß“) z melodijami.

Leta 1563. „Ene duhovne peisni“ v dveh delih.

Leta 1567. „Pasion“, pesem, v kateri je vse terpljenje Kristusovo opisano.

Leta 1567. „Ta celi Catehismus“. (I. izdaja).

Leta 1570. „ „ „ (II. izdaja).

Leta 1574. „ „ „ (III. izdaja), 41 pesem, 35 melodij.

Leta 1575. „Tri duhovske peisni“, (jih je 11; 4 z napevi, 7 brez not).

1) Istotam, str. 188 in 232.

2) Istotam, str. 228.

3) Mantuani, Gesch. d. Musik in Wien, I., str. 178 nsl.

4) Trubarjev zbornik, str. 234.

5) Istotam, str. 235.

6) Istotam.

Leta 1579. „Ta prvi psalm shnega trijem islagami“ („gesangweiß“).

Leta 1579. „Ta celi Catehismus“ (IV. izdaja), 62 pesem, brez not.

Leta 1584. „ „ „ (V. izdaja), 79 pesem, 61 melodij.

Leta 1594. „ „ „ (VI. izdaja), 100 pesem, 69 melodij.¹⁾

(Dalje prih.)

Začetni pevski pouk.

(Piše dr. Kimovec.)

(Dalje.)

Ob tej priliki se mi ne zdi ravno odveč slovensko glasbeno, govorniško in glediško javnost na to opozoriti, da bo treba tudi pri nas vendar enkrat vsaj v splošnem določiti izgovarjavo za javno umetno petje in govor. Zakaj doslej, čeprav imamo enotno pisavo — nekateri si celo domnevajo, da imamo enotno izgovarjavo, (izjemo po njih mnenju dela le končni **l** in **l** pred soglasniki), toda tudi tisti, ki ta **l** izgovarjajo vedno kot **l** in ne kot **v**, tudi ti imajo še vse polno drugih in morda za tenkočutno, za fine razlike občutno, glasbeno uho veliko hujših posebnosti. Poslušaj jih samo, če se pomenkujejo Gorenjec, Dolenjec, Notranjec, Stajerc, Korošec, Primorec, vsi „čisti l-avci“, pa boš kljub tej edini razliki našel pri vsakem izmed njih brez števila posebnosti, pa Ti še posebno tenkega posluha ni treba imeti, da jih boš brez vsega truda tudi v izobraženem, olikanem, slovesnem govoru opazil. Za resničen, stanoviten in enoten napredek pevske umetnosti v Slovencih zlasti v fonetičnem, jezikovnem oziru je taka določitev od strani kompetentnih faktorjev nad vse potrebna, ne mislim tukaj le na jezikoslovce, ampak tudi glasbenike tenkega posluha, igralce-umetnike, dobre govornike. Zakaj jezik ni le tvorba slovnice, ampak je živa moč, ki jo je treba od raznih strani obdelavati, zlasti pa ob tako važni priliki, ko ji je treba določiti pota in meje, ki naj se jih drži, če hoče da se bo svojemu značaju, svojemu bistvu primerno mogla do viška razviti in vso lepoto, ki v njej leži, res udeleževati.

Toliko mimogrede, če bi se ravno kak jezikoslovec zmotil in ta list v roke dobil.

Ko je tako položen ritmični temelj, se mora v zvezi z zgoraj opisano tonično (glasovno) in fonetično (jezikovno) vzgojo z veliko previdnostjo in skrbjo tudi z glasbeno vzgojo pričeti; z glasbeno teorijo.

Kako je najbolj praktično začeti, to je težko povedati. Vendar pa me vse izkušnje — lastne in tuje — vedno bolj k temu nagibajo, da bo trizvo k še najbolj uspešno sredstvo za prvi začetek²⁾, to pa zato, ker ima podlago v

¹⁾ Prim. (Čerin) Trubarjev zbornik, str. 130 nsl.

²⁾ Kot bogoslovec sem si sestavil teorijo — in sicer na ta način, da sem poizkušal v spomin priklicati, kako sem se učil zadevati note, kakšen fiziološki učinek delajo toni na človeka. Prišel sem do tega, da ima vsak ton v škali čisto svoj značaj,

naravi, se lahko zapomni in daje jako krepko in izrazito in značilno ogrodje za celo stavbo glasbene teorije. Veliko instrumentov¹⁾ ima tudi trizvok kot podlago za ves njih glasbeni obseg. Narodne pesmi, razdeljeni trizvoki signalnih rogov in trobent služijo učitelju kot „nazorno“²⁾ sredstvo, da učencem trizvok tem bolj gotovo in trdno v njih fizično-psihično zavest vcepi. Trizvok je ogrodje, ki se na njem more cela tonovska lestvica sestaviti, to pa tako, da se nanjo prenese trozvoki raznih stopenj. Če imam trizvok c e g (c), hitro lahko pridobim še ostale tone lestvice, če postavim trizvok na g. To učenci sami hitro znajo, učitelj jim ne sme naprej zapeti, ampak samo reči, da bo g sedaj naša prva stopnja; učenci hitreje to zadenijo — če imajo osnovni trizvok dobro v spominu — hitreje pravim, nego bi človek pričakoval. Sedaj imamo že pet tonov skale; če še od c navzdol vzamemo trizvok, dobimo celo tonovsko lestvico.

Toni trizvoka so tako karakteristični in tako močni, da je mogoče vse druge škalne tone z ozirom na trizvok izvajati in vaditi. Ni — mislim — nobenega boljšega sredstva, nobene trdnejše opore za razne škalne stopnje kakor je trizvok. Seveda je treba zelo paziti, da si učenci takoj izpočetka trizvok popolnoma čisto v spomin in ušesa vtisnejo: noben ton ne sme biti previsok, noben prenizek, zlasti na veliko terco je treba zelo, zelo paziti, ker je po navadi rada malo prenizka, pa tudi kvinta se pri negotovih grlih in ne popolnoma čistem posluhu kaj rada izprevrže v interval, ki je malo prenizek. To prav gotovo tam, kjer učenci ne znajo pravilno dihati, glasu pravilno opreti in pravilno nastavljeni, kjer ne znajo peti z resonanco, kjer glas v grlu stiskajo, oziroma sapo skozi usta pihajo, ne da bi jo oprli ob zgornje nebo.³⁾ Seveda ton ni trden, ker sapa, ki ton nosi, ni trdna. Opora

tako da ima n. pr. isti ton — recimo g — v različnih tonovskih načinih čisto drugačen značaj in se fiziološko človeku predstavlja kot nekaj čisto drugega, nekaj čisto novega; isti ton, iste višine, ki je bil prej n. pr. kvinta v duru, dobi n. pr. kot terca, čisto drug pomen, je čisto nova bitnost; prav tako se razlikuje n. pr. kvinta v molu od kvinte v duru, osnovni ton mola ima čisto drug značaj kot osnovni ton dura, istotako sekunda, terca itd., sploh vsi intervali.

Na podlagi tega spoznanja, da sem sam pri zadevanju mislil na tone v škali, ne toliko na absolutno razdaljo med dvema tonoma (na intervale), sem začel v Predosljah poučevati novince v petju in kljub temu, da sem bil zelo bolan in smo imeli vajo le po eno uro vsak teden, so bili uspehi taki, da so se naučili z malimi izjemami od božiča do velike noči vsi zadeti vse, kar ni bilo alterirano, čeprav je moduliralo v bližnje tonovske načine. Velika večina je znala zapisati, kar sem jim naprej zapel, in to ne le glede intervalov in tudi glede ritma. Glavno delo je bilo: vtisniti jim nekako v čutni spomin, značaj posameznih stopenj v škali. Kmalu sem seveda moral oditi, ne da bi začeto utrditi mogel. Kaj je ostalo, ne vem.

1) Vsa trobila (Blech-Blasinstrumente): trobente, rogov, pozavne in tem sorodne vrste dajo trizvok kot prve alikvotne naravne tone; šele v višavi pridejo drugi naravni toni na vrsto, v nižavi se pa vrzeli izpolnjujejo s pomočjo ventilov, ki cev dotičnega instrumenta podaljšajo in tako naravne tone znižajo.

2) Pravzaprav „slušno“ sredstvo.

3) Dober pevec mora pri petju imeti občut ne kakor da izdihava, ampak kakor da sapo vase vleče, ko poje. Če se z dobro oprto sapo postaviš trdo pred okno

se maje, zato se tudi ton, ki ga ta opora nosi, maje in sicer teži navzdol. Res da so pogosto le razlike majhne, vendar jih mora dober učitelj brez pardona grajati in popravljati pri vsakem učencu posebej; zakaj če le eden „doli vleče“, jih bo tudi trideset ali petdeset seboj potegnil. Krepko, popolnoma sigurno se mora glas nastavljeti, čisto in popolnoma v določeni višini se mora vsak ton glasiti. — Pa je malokateri zbor — kakor pač malokateri organist — tak, da bi čisto nastavljal, čisto pel. Če se najpriprostejša pesem celo brez vsake izredne višine poje, je skoro vedno precej nečisto, vsaj nejasno, zelo velikrat padejo, kar se posebno neprijetno sliši, če nenadoma orgle zraven pridejo.

Na podlagi tonovske lestvice in iz nje se razvijajo intervali. Zgleda za razne intervale nam daje že dobroznani trizvoek (mala, velika terca, kvarta, kvinta, mala seksta, oktava) dalje znane narodne pesmi s kvartnim postopom, ali s postopom v veliki seksti v začetku narodne pesmi, nam dajo v obilici zgledov za zvečano kvarto in zmanjšano kvinto in pogosto se ponavljajočo malo septimo; pri nas nam narodna pesem, kedar se dvoglasno poje, (če višji glas „čez“ poje) tudi nudi zgleda za oktavo. Če bi se še nekoliko ozirali na jugoslovansko¹⁾ narodno pesem sploh (na hrvaške in srbske, ki so pogosto silno lepe, krepke, izrazite, pa tudi pogosto neke nepoznane mehkebe), potem bi dobili lahko zgled tudi za zvečano sekundo.

(Dalje prih.)

Kakšno bodi petje pri sv. maši o prošnjih dneh?

Maša „Exaudivit“, ki se poje prošnje dni in tudi na god sv. Marka, ima spokoren značaj, obhaja se v vijolični barvi brez „Gloria“ in „Credo“ ter z „Benedicamus Domino“ ob sklepu. Zato se mora pri tej maši tudi koralno petje vršiti na preprost način („in tono feriali“), kar se v našem direktoriju še izrečno poudarja („cantatur in tono feriali“). Ta predpis velja za celebranta in za pevski zbor. Celebrant bi moral torej pri oracijah opustiti vse one kadence, ki so v navadi pri slovesnem načinu, ter celo oracijo s klavzulo vred peti na istem tonu („tono recto“); ravno tako bi moral „in tono feriali“ peti tudi prefacijo in „Pater noster“. Prav tako pa mora tudi pevski zbor pravilno odgovarjati „in tono feriali“, in ravno na to bi rad opozoril naše cerkvene pevske zборе, ker leto za letom moramo pri tej priliki poslušati napačne odgovore „in tono solemni“, kajpada štiriglasno. Pri letošnjih procesijah je bilo v Ljubljani samo v

ali zrcalo in poješ, se na steklu dih ne sme poznati. Če se sapa na steklu pozna, je znamenje, da ni zadosti oprta in pa da se brez potrebe izgublja in trati.

¹⁾ Sploh se mi zdi, da bi bilo za nas Slovence, ki smo bržkone pod vplivom lahne laške opere in pod vplivom nemške narodne pesmi iz alpskih dežel, mol skoro popolnoma izgubili (le ob hrvaški meji se še dobe ostanki), potrebno — pravim — bi bilo, nujno potrebno, da si od naših južnih bratov mol izposodimo in ga k nam presadimo, da bi zopet za njegovo moško, resno lepoto in veličastvo čut dobili. Pri otrocih bi se dala stvar kaj lahko izpeljati, ker so silno vzprejemljive narave.

eni cerkvi slišati enoglasne odgovore „in tono feriali“; opozarjam pa dotični pevski zbor, da „sed libera nos a malo“ se po novi vatikanski izdaji tudi „in tono feriali“ poje ravno tako, kakor na slovesen način, torej:

Sed li - be - ra nos a ma - lo.

Kjer imajo na koru še kake starejše tablice ali knjige, naj se dotično mesto v tem zmyslu popravi. Želeti je, da se v prihodnje pri zgorej omenjenih procesijah po vseh cerkvah odgovarja enoglasno „in tono feriali“, najbolje brez spremljevanja. Štiriglasni „slovesni“ odgovori nasprotujejo liturgičnim predpisom in se nikakor ne ujemajo s spokornim značajem prošnjih dni. Mimogredé omenjam, da se mi pri tej priliki zdi ravno tako neumestna ona izredna, razkošna razsvetljava velikega oltarja, kakor bi se ta dan obhajal največji praznik celega leta. V duhu sv. Cerkve je le, ako se prošnje dni v vsakem oziru ohrani spokorni značaj. V tem duhu naj pevovodja odloči tudi skladbe za dotični dan; v tem duhu naj se vrši tudi preludiranje in registriranje. Povem odkritosrčno, da meni bi imponiral organist, ako bi se ta dan ne ravnal po stari — vseskoz napačni — šabloni, da se mora vedno s „pleno“ pričeti, temveč bi z zmerno registracijo takoj v začetku opozoril poslušalce na spokorni značaj prošnjih dni ter bi se sploh izogibal bliščočih registrov. K temu seveda je treba nekoliko samozatajevanja in — rekel bi — duhovite samostojnosti, da ne hodi organist vedno po istih starih potih „sicut erat in principio“. Upamo, da najdejo te vrstice pri naših vrlih organistih in pevskih zborih prijazen sprejem.

Fr. Ferjančič.

K pregledu cerkvene glasbe v ljubljanski škofiji.

Na naš poziv v 4. šte. „C. Gl.“ so nam došla poročila sledečih korov: Brezovica, Boh. Bistrica, Bučka, Cerkev nem. viteškega reda v Ljubljani, Hrenovice, Idrija, Ig, Jezuitje v Ljubljani, Kamna gorica, Kamnik, Komenda, Kresnice, Krško, Leskovec pri Krškem, Litija, Metlika, Moravče, Štranje pri Kamniku, Sv. gora pri Litiji, Škocijan pri Mokronogu, Štanga, Št. Jakob ob Savi, Šmartin pri Kranju, Trnovo v Ljubljani, Zg. Tuhinj, Zatičina, Žiri.

Za vsa nam do sedaj poslana poročila se prav lepo zahvaljujemo.

Uredništvo je pričakovalo vsekako večjega zanimanja in številnejšega odziva v omenjeni zadevi in mora ravno radi tega dejstva z žalostjo konstatirati, da smo tudi na Kranjskem — čeprav se semtertje naše cerkvenoglasbene razmere označujejo kot primeroma boljše nego v drugih avstrijskih deželah —, glede cerkvene glasbe še silno zaspani in malobrižni.

Zato vse, ki jim je pri srcu ureditev cerkvene glasbe po določenih sv. Cerkve — in to bi morala biti naša čast. duhovščina brez izjeme, ravno tako gg. organisti —, vnovič prav nujno in iskreno pozivamo, naj nam — čeprav na kratko —, poročajo o tem, v kakem stanju je pri njih cerkvena glasba, oz. kaj se je specialno v letošnjem postu in Veliki noči izvajalo na njihovih cerkvenih korih.

„L' Osservatore Romano“ o petju slovenskih romarjev.

Rimski dnevnik „L' Osservatore Romano“ je prinesel 16. aprila t. l. o petju slovenskih romarjev pri kardinalovi avdijenci sledeče poročilo:

„Il Cardinale, entrando nella sala, e stato accolto col canto dell' inno pontificio, eseguito con mirabile intonazione e fusione di voci. Dopo che Sua Eminenza ebbe impartita la benedizione, i pellegrini intunorano con dolce, ineffabile armonia, prima una canzone alla Virgine (Ti, o Marija, Angelik) e quindi i primi versetti del Te Deum terminando con un triplice evviva al Santo Padre (Živio).“ — Po naše bi se to reklo: „Kardinal je bil pri svojem vstopu v dvorano sprejet s petjem papeške himne, izvajane s čudovito intonacijo in ubranostjo glasov. Potem ko je Eminenca podelil blagoslov, so romarji zapeli z nežnim, neizrekljivim blagoglasjem najprej eno pesem v čast Devici Mariji in potem prve kitice zahvalne pesmi ter končali s trikratnim Živio na sv. Očeta.“¹⁾

Nov avstrijski cerkvenoglasbeni list.

Izšla je prva številka novega avstrijskega cerkvenoglasbenega lista „Musica divina“, ki je stopila na mesto dosedanje „Gregorianische Rundschau“. „Musica divina“ hoče delovati v isti smeri kot njena prednica: na podlagi Pijevega Motu-proprija, le z bolj razširjenim programom.

Vsebina prve številke je zelo bogata in kar mogoče raznolična. Prinaša sledeče:

Knezoškof dunajski Friderik Piffl, slika in kratek uvodnik;

Naši cerkvenoglasbeni ideali (Opat Alban Schachleiter);

Binkoštni praznik (Dr. Andr. Weißenböck);

Introit „Spiritus Domini“ (Binkošti) (Prof. Maks Springer);

K zgodovini dunajske cerkvene glasbe (Dr. Rihard pl. Kralik);

Česa nam je treba? (P. Mih. Horn O. S. B.);

K Parsifalovemu vprašanju (Maks Morold);

K glasbeni prilogi;

Cerkvenoglasbena določila;

Literarni razgled;

Razgled cerkvenoglasbenih listov;

Poročila: Dunaj, Inomost, Linc, Praga, Solnograd, Berlin, Turin;

Iz splošnega glasbenega življenja;

Dur in Mol;

Listnica in vpraševalnica;

Cerkveni koledar (direktorij);

Časovni pregled velikih maš v dunajskih cerkvah;

Glasbena priloga: Maša v C (klosterneuburška) zl. Jan. Jos. Fux, priredil Vincenc Goller (Kyrie).

Uredništvo lista „Musica divina“ je v Klosterneuburgu, Rathausplatz 14, administracija pa na Dunaju, I. Reichsratsstraße 9 (Universal-Edition). Za letos stane „Musica divina“ 4 K, od 1. januarja 1914 dalje bo stala 6 K.

List je tudi po zunanje kar najkrasneje opremljen. Priporočamo ga najtopleje.

„Cerkveni Glasbenik“ kliče novemu tovarišu gorak in krepak: Na mnoga leta!

¹⁾ Upamo, da bomo mogli v eni izmed prihodnjih „Cerkv. Glasb.“ številk prinesiti o petju naših rimskih romarjev obširnejše poročilo. (Op. ur.)

Orgle v Besnici.

Gosp. Anton Dernič iz Radoljice je postavil v Besnici svoje peto delo. Dispozicija slove:

I. Manual: 1. Principal 8', 2. Gamba 8', 3. Flauto dolce 8', 4. Oktava 4', 5. Mikstura $2\frac{2}{3}$ '. — II. Manual: 6. Rog 8', 7. Bordunček 8', 8. Eolina 8', 9. Vox coel. 8', 10. Flauto traverso 4', 11. Tremolo. — Pedal: 12. Subbas 16', 13. Burdonbas 16', 14. Cello 8'. — Sedem zvez, štirje zbiralniki, pedalni avtomat.

Vsi registri so umetno intonirani, in je Dernič v tej zadevi pravi mojster, le mikstura je v drugi polovici odločno preostra in premalo izčiščena. Principal je kremenit, Gamba rezoča, vendar ne nadležna, flavte mehke, Vox coel. divna, tremolo ne spada v cerkev. Nežni registri so v nižini močnejše intonirani, zato odgovarjajo, da je veselje. — Sapa ustreza, omara preprosta, igralnik zelo eleganten, pedalne tipke so premalo trdne, preveč se prevračajo na levo in desno, stabilneta bi bila bolj na mestu. Cena 5190 kron za take orgle v resnici nizka.

P. H. Sattner.

Orgle v Mavčičah.

G. Zupan iz Kamnegorice je postavil v Mavčičah nove orgle z naslednjo dispozicijo:

I. Manual: 1. Principal 8', 2. Cevna flavta 8', 3. Gamba 8', 4. Flauto dolce 8', 5. Vijol. principal 4', 6. Mikstura $2\frac{2}{3}$ ' čvetera.

II. Manual: 7. Rog 8', 8. Bordunček 8', 9. Dolce 8', 10. Vox coel. 8', 11. Flauto traverso 4'.

Pedal: 12. Subbas 16', 13. Bordunbas 8', 14. Ljubki bordun 16' deloma iz št. 8', 15. Cello 8'. — Poleg tega sedem zvez, pet zbiralnikov, pedalni avtomat.

Omara je ena, orgle pnevmatične, meh na dnu orgel, igralnik na strani za-sé. Glede intonacije je treba priznati velik napredek. Gamba je naravnost vzorna, vsi registri imajo primeren značaj. Dispozicija je jako srečna, zlasti dobro je zastopan pedal. Mikstura dvakrat nepoznato ponavlja, ni kričeča. Vox coel. trese ravno prav. Učinek je v celoti jako mogočen, v raznih kombinacijah presenetljiv.

Superoktava v I. manualu ni izpeljana, v drugem pač. Letá se dá tudi priklopiti prvemu manualu, izvzemši najvišjo oktavo, ki ni zastopana. To je na vsak način nedostatek, ki bi ga mojster ne bi smel zagrešiti. Pri prihodnjih delih naj pazi na to. Avtomat deluje samo naprej, nazaj ne, razen če se pritisne gumb; je torej polovičarski. Tudi to mora biti v prihodnje bolje. Klavijature ropotajo, ker so premalo pousnjene.

Sicer so pa orgle jako dobre in se smejo cerkveni predstojniki brez skrbi obračati tudi na to najstarejšo tvrdko na Kranjskem.

P. H. Sattner.

Dopisi.

Vrhpolje pri Vipavi. Dasiravno se pri nas v Vrhpolju že več let goji cerkvena glasba po določilih „Motuproprija“, vendar ni prinesel Cerkv. Glasbenik o našem koru še nobenega poročila. Smo pač skromni ljudje. Toda sedaj je že čas o tem malo sporočiti. Oprostite mi, g. urednik, da v glavnih kratkih potezah narišem cerkveno petje sedaj in pred 10 leti. To sem takorekoč primoran, da podam pravo sliko preteklosti in sedanosti v tem oziru.

Kogar je pred desetimi leti pot nanesla v Vrhpolje, ter je bil slučajno navzoč pri službi božji, ta je moral z mirno vestjo priznati, da je bila takrat cerkvena glasba dve stopinji pod ničlo. Splošno se je trdilo, da ni pevskega materiala. Peli so vedno eno in isto in sicer ponajveč štirje pevci. Organist je bil star samouk, ki je za 120 K

letne plače imel kake štiri skušnje na leto, ter orglal po denarju in zmožnosti. Kako so pa peli? „Prvi glas“, kakor pravijo preprosti ljudje, se je naučil malo po notah, ostali glasovi so, kakor pravijo stare ženice, „sekundirali“, bas pa se je v mogočnih dominantnih in subdominantnih skokih dvigal in padal, ali se je pa trdovratno držal „ležečega tona“, kakor pravijo glasbeniki. Kratko rečeno: bolj po domače so jo „vsekali“, s pripombo: „za Vrhpolje je že dobro“.

Toda časi se izpreminjajo. Leta 1903. so dozidali dvorazredno ljudsko šolo in kmalu potem se je poverilo cerkveno petje in orglanje takratni učiteljici gdč. Zinki Bolè, ki je štiri leta uspešno delovala. Za njo je zopet eno leto vodila gdč. Fajdiga. Ko je ta odšla, so pevci en čas sami peli, dokler nisem podpisani sprejel službe organista v vrhpoljski župniji. To je kratka zgodovina cerkvenega petja na Vrhpolju. V sredi leta 1911. sem sprejel omenjeno službo ter smo se do leta 1913. naučili tri latinske maše in sicer: Albin Lipp: Missa Ss. Angel. Custodum; Maks Hönerlein: Missa s. Ambrosii in Jos. Gruber: Kaiser-Jubiläums-Messe (op. 105). Ves čas smo se držali liturgičnih pravil, za kar je bilo treba precejšnje borbe, zlasti za cel Credo. Graduale za večje praznike smo peli Foersterjeve, ofertorije Treschove ter par svojih (Laetentur coeli, Justorum animae), Tantum ergo iz C. Gl., P. Ang. Hribarjeve, iz Cecilije in nekaj drugih. Te Deum od Ig. Hladnika in Fr. Schöpfa (op. 68). Introite po novejši izdaji. V tem oziru sem šele pričel, zato sem introit in komunijo največkrat sam recitiral. Človek ne more vsega naenkrat, le za par praznikov so že tudi pevci peli omenjene izpremenljive speve. Mašne in Marijine pesmi smo pa rabili Sattnerjeve, Premrlove, Hladnikove; evharistične iz zbirke „Slava Jezusu“ in nekaj drugih; velikonočne: Sicherl, Hladnik, L. Cvek, Rihar i. t. d.; božične: Hladnikove, P. Ang. Hribarjeve, Vavkove; postne: Riharjeve iz zbirke Rihar renatus in Sattnerjeve ter nekaj iz Cecilije. Veliki teden zvečer pri ljudski pobožnosti: J. Levičnik: Zadnja večerja, O vi vsi (Rihar) in Lamentacije (Foerster). Pri procesiji sv. Reš. Telesa smo peli Hladnikove, Gruberjeve in Mittererjeve skladbe.

Zbor šteje sedaj redno 4 soprane, 4 alte, 2 tenora, 5 basov; o praznikih se zbor navadno poveča za 2 soprana in 1 bas.

Ta zbor nastopa obenem tudi pri društvenih veselicah in si pevci v čast štejejo biti pri zboru, eni radi cerkve, eni radi društva, eni pa radi obojega. Pevcem je treba razvedrila, veselja, potem k pevskeemu zboru vsak rad pristopi.

Tako, g. urednik; sedaj sem dal račun o svojem hiševanju. To je bila moja dolžnost, zlasti radi tega, ker sem si službo prebral in nastopil službo organista v Vipavi.

Franc Premru, bivši organist v Vrhpolju.

Šmartin pri Kranju. Naš cerkveni zbor šteje 12 pevskih moči in sicer 3 soprane, 3 alte, 3 tenore in 3 base. Pevske vaje imamo po dvakrat na teden, po potrebi tudi večkrat. V zadnjem času smo proizvajali sledeče latinske maše: Missa s. Caeciliae, Kaim op. 1., Missa sacratissimi Rosarii B. M. V. Hladnik, Missa ss. Trinitatis, Hladnik, Missa s. Caeciliae, Foerster, Missa I. iz „Cantica Sacra“ von Haubes, Ett und dr. Fr. Witt, Kempter op. 9. Requiem, Jos. Gruber op. 145, in dva Requiem od P. Ang. Hribarja.

Asperges koralno po vatikanski izdaji in iz „Cerkven. Glasbenika“ za mešan zbor od Foersterja. Vidi aquam, četeroglasno, Foersterjev. Te Deum: Schöpf op. 68 in iz „Cerkven. Glasbenika“, Foerster op. 18. Tantum ergo od raznih skladateljev. Graduale po večini iz „Cerkven. Glasbenika“ od Foersterja, a tudi od drugih skladateljev. Ofertorije od Trescha op. X. in drugih skladateljev.

Slovenske maše: od P. H. Sattnerja op. 9., Slava Bogu, iz Cecilije in iz „Cerkvenega Glasbenika“. Obhajilne iz Slava Bogu, Slava Jezusu, O sacrum convivium (Hladnik), Rihar Renatus, iz Cecilije ter nekatere iz „Cerkven. Glasbenika“ in Slava Brezmadežni.

Marijine pesmi P. H. Sattnerjeve, Stanko Premrlove, Hladnikove (op. 15), iz Cecilije in Slava Brezmadežni. Pesmi v čast svetnikom pojemo deloma iz Cecilije, deloma iz „Cerkvenega Glasbenika“.

Venceslav Hlebce, organist.

Metlika. Že v dveh številkah „Cerkv. Glasbenika“ pozvali ste, naj se pošljejo poročila o petju in postu in veliki noči t. l. Da se temu pozivu odzovem, sklenil sem napraviti glasbeno bilanco za l. 1912. in mislim, da ne boste hudi, gosp. urednik, ako se ne omejim samo na poročilo v letošnjem postu in Veliki noči, ampak na celo leto 1912. ¹⁾

Cerkveni pevski zbor šteje 40 pevskih moči in sicer 26 ženskih, 14 moških glasov. Latinske maše so se pele sledeče: „St. Ludwig's Messe“ Jos. Gr. Zangl, op. 59; Missa „Gloria in excelsis Deo“ Josef Gruber, op. 202; „Missa in hon. S. Familiae Jesu, Maria et Joseph“ Ig. Hladnik op. 28; „Missa in hon. ss. Cordis Jesu“ Franciscus Kimovec; „Missa in hon. St. Caeciliae“ Anton Foerster op. 15; „Messe für 2 Singstimmen“ p. Hartmann von An der Lan-Hochbrunn; „M. in hon. Beatae Mariae Virginis“ Joanne Pogačnik op. 10; „Kind Jesu-Messe“ J. Schweitzer; Missa „Stella Maris“ Griesbacher. Koral se poje po predpisu; spremljanje priredila Premrl, Kimovec. Ofertoriji se pojejo od skladateljev: Mitterer, Foerster, Tresch, Hladnik, Mihelčič. Parkrat po recit. ofert. iz „Laudes Eucharisticae“ Al. Mihelčič op. 9. Tantum ergo: „Cecilija“, p. Ang. Hribar, Alojzij Mihelčič op. 8 in op. 10.

Pri žarih in mašah: „Dobroti, Družbi, Hvalnici, Vrhovi, Bogu, Anđeliku, „Bogorodni“, kateri se je proizvajal 6krat.

Pri tihih sv. mašah: Mašne: Iz zbirke „Slava Bogu“, izdala p. p. Ang. Hribar in Hug. Sattner; „Srce Jezusovo, vse hvale najbolj vredno“ Fr. Kimovec, št. 5 in 6; Ivan Pogačnik; Al. Mihelčič op. 6; Marijine: „Slava Bogu“ p. A. Hribar in p. H. Sattner; „Slava nebeški Kraljici“ Fran. Gerbič; „Marijine pesmi“ p. Hugolin Sattner in sicer št. 2, 3, 8, 10; P. Griesbacher II. zvezek (nekatero poslovenil č. g. P. Natlačen); Ivan Pogačnik „Zbirka 12 Marijinih pesmi“; Ig. Hladnik op. 15; 12 „Marijinih“ Stanko Premrl; „Cecilija“; Al. Mihelčič op. 4. „Materi Mariji“.

Obhajilne: „Cecilija“; Obhajilne S. B. p. Angelik Hribar; „Srce Jezusovo“, Fr. Kimovec in sicer št. 1, 2, 4, 6, 10, (in po blagoslovu 4 „Hvalnica“) Ig. Hladnik; Ivan Pogačnik; iz p. Hugolinove zbirke „Slava Jezusu“; Al. Mihelčič. Blagoslovne pesmi: „Častimo te“; iz Kimovčeve zbirke „Srce Jezusovo“ št. 2. in 3., Anton Grum; in iz Ljudske pesmarice.

Adventne pesmi: p. Angelik Hribar; „Cecilija“. Stanko Premrl iz „Cerkv. Glasbenika“; Al. Mihelčič, „Cerkv. glasb.“

Božične: p. Angelik Hribar S. B. Iz zbirke, katero sta izdala p. p. Angelik Hribar in Hugolin Sattner; Al. Mihelčič op. 5; Ig. Hladnik; K. Brvar.

Postne pesmi: „Cecilija“; p. Hugolin Sattner; Ig. Hladnik op. 54; p. Angelik Hribar.

Velikonočne: „Cecilija“; p. Angelik Hribar; Ig. Hladnik; Al. Mihelčič op. 5.

Za orgle rabim sledeče skladbe: „C. Adolfo Bossi op. 33“; „J. S. Bach No. 49“; Stanko Premrl; Ig. Hladnik; Joseph Callaerts; Danilo Fajgelj; Fischer; Volckmar.

Pevske vaje imamo ob nedeljah in praznikih, ter po potrebi tudi večkrat.

Alojzij Mihelčič, organist.

Oglasnik.

Anton Foerster: **Cantica sacra. Cerkvena pesmarica** za moški ali ženski zbor III. del. V Ljubljani 1913. Založila Katoliška bukvarna. Cena 2 K 40 vin.

Prireditelj prvega in drugega dela tolikanj priljubljene cerkvene pesmarice, g. Foerster nam je podal sedaj še tretji del, ki obsega 60 skladb. Razvrstitev je sledeča: Mašne, cerkveno leto, evharistične, Marijine, razne, pesmi pri blagoslovu (Tantum ergo in psalm Laudate) in Resposoria. Med skladbami je precejšnje število izvornih, nekaj iz mešanega zbora za moški ali ženski zbor pri-

¹⁾ Z veseljem sprejemamo vsikdar tudi daljša poročila. Op. ur.

rejenih, nekaj tudi že znanih, od drugod ponatisnjenih. Največ skladb je Foersterjevih; dalje so zastopani: Ferjančič, Gebič, Hladnik, Kimovec, Mechura, Pogačnik, Premrl in Sattner.

Praktično in zares lepo zbirko prav toplo priporočamo.

Ign. Hladnik: **IV Antiphonae ad Processionem in Commemoratione solemni St. Corporis D. N. J. Ch.** ad IV et VI voces. Opus 57. Labaci 1913. Sumptibus auctoris. Dobiva se v Katoliški bukvarni v Ljubljani in pri gosp. skladatelju v Novem mestu. Cena 1 K. — To so štiri iz „Cerkv. Gl.“ ponatisnjene slovesne skladbe, namenjene za procesijo sv. R. T., ki jih smemo prištevati Hladnikovim boljšim.

Ign. Hladnik: **Maša v čast Materi božji** za mešani zbor. Op. 60. Založil skladatelj. Cena 1 K.

Tudi ta iz devet delov obstoječa skladba je ponatis iz „C. Gl.“ Posamezni deli so zloženi dostojno in dokaj gladko. Poleg izredno posrečenih mest ne manjka seveda tudi bolj vsakdanjih in že obrabljenih. V celoti pa dobro in preprosto vedno glasbeno delo.

Dr. Ant. Faist: **Marijine pesmi** za mešani zbor. Op. 18. Ljubljana 1913. Založila „Styria“ v Gradcu, prodaja Katol. bukvarna v Ljubljani. Cena partituri K 1-80, vsak glas 25 vin.

V zadnji številki „C. Gl.“ so bile oglašene in od p. Hugolina Sattnerja kot jako lahke, homofonne in blagoglasne priporočene Faistove „Cerkvene pesmi“, op. 22. Kmalu za cerkvenimi so izšle tudi Faistove Marijine. Dvanajst jih je in so tudi zelo preproste, vseskoz homofonne in prijazno melodične. Vendar se mi zde nekatera mesta nekoliko preveč po domače zaokrožena, n. pr. št. 3.

in še bolj poznejša verianta tega mesta. Štev. 8. prinaša v začetku precej sentimentalni motiv in je vsled svojega vedno in vedno enako se glasečega ritma malo vredna. Najboljši sta št. 1. in št. 5. — Če bi se pri nas še kaj nemških skladb izdajalo s slovenskim besedilom, bi svetoval prirediti kaj boljšega. Greith, Mitterer, Goller, Griesbacher, Zahlfleisch, Hochreiter! Takega darila bi se bolj razveselili, nego smo se Faista. — Šibki zbori bodo pa seveda tudi s Faistom zadovoljni in takim zborom Faistove pesmi priporočamo.

Joh. Schweitzer: **Missa in hon. St. Infantis Jesu** za sopran in alt, tenor in bas ad lib. Op. 26. 9. izdaja. Herderjevo založništvo v Freiburgu (Breisgau). Partitura 1 K 20 vin, glasovi po 12 vin. — Ena najlažjih maš, kar jih imamo v cerkvenoglasbeni literaturi. Prvi del v Credo je dolgočasen; prevečkrat se ponavlja motiv:

Tudi odtrgano mesto „sedet ad“ v tenoru in basu ni dobro. Sicer pa za šibke razmere še vedno dokaj primerna maša.

Joh. Schweitzer: **Messe zu Ehren des hl. Johannes des Täufers** za sopran, alt, tenor in bas s spremljanjem orgel ali orkestra. Op. 18. 8. izdaja. Herder v Freiburgu. Partitura 2 K 40 vin. — Slog te maše je preprost, večinoma homofon, dikcija precej krepka in izrazita. Izredno lep je Agnus Dei, kjer si je g. skladatelj privoščil nekoliko več kontrapunktike. To mašo zelo priporočamo.

Joh. Jos. Fux: **Missa in C** (klosterneuburška maša) za mešani zbor in orgle. Za praktično liturgično uporabo priredil V. Goller. Partitura 3 K, glasovi po 30 vin. Schola austriaca, izdajateljica novega avstrijskega cerkv. glasbenega lista

„Musica divina“ je pričela izdajati obenem mojsterska dela cerkvene glasbe v Avstriji. Kot prvi zvezek teh mojsterskih del je izšla zgoraj omenjena maša Jan. Jos. Fuxa (1660—1741), ki je bil od l. 1715 dalje prvi dunajski dvorni kapelnik in eden tedanjih najodličnejših in najveljavnejših glasbenikov. Missa in C je jako umetno in zlasti v kontrapunktičnem oziru znamenito glasbeno delo. Slog je strogo cerkven in se opira na slavnoznanu rimsko šolo. Le „Et in Spiritum sanctum“ se močno loči od drugih mest po svojih nekoliko usiljivih koloraturah. Zelo zanimiv je „dona nobis pacem“ v Agnus Dei po svežosti svojih tem in po svoji primeroma jako obsežni izpeljavi, ki jo pozneje tolikrat srečavamo v mašah dunajskih klasikov. Orgelski part deloma spremlja, deloma izpolnjuje glasove, in daje celemu delu nekako moderno barvo. Tudi od prof. Gollerja zloženi orgelski sklepi se delu prav lepo podajo. — Za izvežbane zборе primerna in priporočljiva maša.

Ravnokar je izšel v zbirki „Denkmäler der Tonkunst in Österreich“ 4. del **Jakob Gallusovega „Opus Musicum“**. Obdelala Emil Bezečny in Josip Mantuani. Dunaj 1913. Artaria u. Co. Ta del obsega 57 Gallusovih motetov od nedelje sv. Trojice do adventa (excl.). Skladbe so dvo- do šestnajsteroglasne. Naš rojak prof. dr. Mantuani si je z obdelavanjem in urejevanjem tega znamenitega dela stekel zopet novih zaslug na polju avstrijske glasbene kulture. Kdor bi si želel to delo nabaviti, naj se obrne direktno na založništvo. S. P.

Razne reči.

Δ Nov dunajski knezonadškof je postal bivši opat klosterneuburški Friderik Piffl. Z novim knezonadškofom je dobila dunajska nadškofija velikega zaščitnika in pospeševalca cerkvene glasbe, ki se je kot takega izkazal zlasti kot opat v Klosterneuburgu, ko je vzel pod svojo streho nanovo ustanovljeni oddelek za cerkveno glasbo c. kr. akademije za glasbo in upodabljačo umetnost.

Δ Ljubljanski bogoslovci so 29. aprila t. l. priredili lepo slavnost ob 1600 letnici zmage sv. križa nad poganstvom in ob 1500 letnici zmage sv. križa med Slovani (313—863—1913). Na sporedu je bilo več glasbenih točk in trije govori.

Δ Dne 3. marca t. l. je bil izvoljen od občinskih odborov v c. kr. okrajni šolski svet črnomaljski organist gosp. Alojzij Mihelčič, 7. aprila pa predsednikom krajnega šolskega sveta v mestu Metliki. (Iskreno čestitamo. Op. ur.)

Δ Koncem tega meseca bo predelava stolnih orgel v Zagrebu dovršena. Ob tej priliki — dan še ni določen — se bo vršila kolavdacija orgel in koncert.

Δ Cerkvenglasbena akademija v Klosterneuburgu prireja predavanja o starejših domačih cerkvenih skladateljih. Drugo predavanje se je vršilo 27. aprila t. l. in sicer o Jan. Jos. Fuxu. Predaval je prof. Fr. Moibl. Ob tej priliki se je v samostanski cerkvi izvajala Fuxova „Missa in C“, v slavnostni dvorani akademije pa še več drugih vokalnih in instrumentalnih Fuxovih del.

Darovi

za nove orgle v ljubljanski orglarski šoli.	K
(Prenos prejšnjih izkazov)	2.309—
Nadaljni p. n. darovalci:	
Zadružna tiskarna v Ljubljani	30—
Neimenovan	10—
Skupaj	2.349—

Današnjemu listu je pridejana 5. številni prilog.

Odgovorni urednik lista in glasbene priloge **Stanko Premrl**.
Zalaga Cecilijino društvo. — Tiska Zadružna tiskarna v Ljubljani.